

TÜRKİYE'DE MOBBİNG KONUSUNDA YAPILAN TEZ ÇALIŞMALARI: META ANALİZİ

MOBBING STUDY ON THE THESIS IN TURKEY: META ANALYSIS

Mehmet YORULMAZ*

Öz

Mobbing, son dönemlerde çok fazla gündemde olan bir konudur. Sosyal bilimlerde insanla ilişkili olan her konu önem arz etmektedir. Mobbing konusu da sıklıkla çalışma hayatında karşımıza çıkan önemli bir sosyal olgudur. Bu çalışmada mobbing konusunda üretilen tez çalışmalarının meta analizi yapılmıştır. Bir meta analizi olan bu çalışmada 2005 yılından itibaren üretilen YÖK Ulusal Tez Merkezi'ndeki tezlerin tamamı ele alınmış olup bilim alanları ve alt dallarına göre frekans analizi yapılmıştır. Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilere göre mobbing konusunda toplam 461 tez üretilmiştir. Tezlerin 427'si yüksek lisans tezi, 30'u doktora ve 4'ü ise tıpta uzmanlık tezidir. Tezlerin 23'ü İngilizce olarak hazırlanmış olup bunların tamamı yüksek lisans tezidir. Ülkemizdeki toplam 207 üniversitenin hemen hemen yarısında (96 üniversitede) mobbing kavramı üzerinde tez çalışması yapılmıştır. Mobbing konusu hemen hemen bütün bilim alanlarında çalışma yapılan konular arasındadır. Bu meta analizi araştırma sonucunda en fazla iktisadi ve idari bilimler alanı altında işletme alanında sonrasında ise eğitim ve öğretim alanında tez çalışmalarının yapıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, Tez Çalışmaları, Meta Analizi.

Abstract

Mobbing is an issue that has been on the agenda in recent times. In social sciences, every subject related to human is important. The issue of mobbing is an important social phenomenon that is often encountered in working life. In this investigation, a meta-analysis of the thesis studies on mobbing was conducted. By this study, which is a meta-analysis, all the theses in The Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center, which has produced since 2005, were taken over, and analysis of frequency was made conforming to the fields of science and sub-branches. As reported by the data gained from National Thesis Center, 461 theses on mobbing were written. 427 of the theses are master's thesis, 30 are doctoral theses and four are theses in medicine. 23 of the theses were made in English, and all of them are master's thesis. In approximately half of the 207 universities in Turkey (at 96 universities), a thesis study on mobbing was conducted. The subject of mobbing has been studied in almost all fields. In this meta-analysis study, most of the studies that conducted in economics and administrative sciences are in the field of business administration and following in the field of education and training.

Keywords: Mobbing, Thesis Studies, Meta-Analysis.

I. GİRİŞ

Son dönemlerde adını çok sıkça duyduğumuz "mobbing" kavramı insanın olduğu her alanda var olma ihtimali yüksek bir durumdur. Mobbing, üstün asta, astın üste ve aynı statüdeki çalışanların da birbirlerine yatay etkileşim ile yapabildiği istenmeyen, yıldırma yönelik psikolojik ve sistematik bir baskı olarak tanımlanabilir.

Türk alan yazına bakıldığında daha çok "yıldırma", "psikolojik taciz", "duygusal taciz", "psikolojik şiddet" kavramlarına daha çok rastlanmaktadır. Hubert ve Veldhoven (2001) "mobbing" in sektörel bazda hangi sektörlerde daha fazla yaşandığını araştırmışlardır. Mobbing içeren saldırgan davranışların en fazla endüstri alanında, eğitim alanında, belediyelerde ve kamudaki yöneticiler ile çalışanlar arasında yaşandığını ortaya koymuşlardır (Aytaç, 2015). Türk Dil kurumu tanımına göre, "bezdiri" olarak tarif edilen mobbing kavramı iş yeri huzuru açısından önem arz etmekte, çalışanların motivasyon ve verimliliğini direkt etkilemektedir. Son zamanlara kadar, sistemli yapılan bir bezdirme faaliyeti olan bu kavram aslında çalışma hayatı içerisinde sürekli var olan ama kanun koyucu tarafından bir yaptırımı olmayan bir kavramdı. Fakat son dönemde, mobbing davranışlarının artması devleti harekete geçirmiştir ve artık iş mahkemelerinde mobbing davaları görülmeye başlanmıştır.

Anayasa'nın 5. maddesinde, devletin temel amaç ve görevleri arasında, "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" olarak sayılmaktadır. Devlet bu görevleri kapsamında, işyerinde çalışma huzurunun sağlanması için gerekli politikaları

*Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, mtyorulmaz@hotmail.com.

belirlemeli, düzenlemeleri yapmalı ve tedbirleri almalıdır (Kasapoğlu Turhan, 2013). Bu bağlamda mobbing karşısın da devletin önlem alması ve çalışanlara çalışma barışı ve huzuru ortamı sağlaması görevinin de yüklenmiş olduğu görülmektedir.

Mobbing yalnızca kamu kurumlarında değil özel sektörde de çalışma ilişkilerini ve mağdur çalışanın sağlığını da olumsuz yönde etkileyerek, hem işyerinin hem de çalışanların verimini düşürerek birden fazla nedenle açıklanabilen, kapsamlı ve karmaşık bir süreç olmasının yanında çalışanın kişilik özelliklerinde değişim, mağdurun iş konumunun sarsılması ve düzeltilemeyecek derecede kötüye gitmesi, kurumsal ve sosyo-ekonomik koşullar ile etkileşime girerek evrensel olarak gündemdeolan çok önemli bir işyeri problemi (www.csgeb.gov.tr, 2014).

Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) mobbing oluşturan davranışlarla suç çeşitleri arasındaki ilişki incelenmiş olup mobbing davranışları içerisine giren İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m.84), Kasten Yaralama Suçu (TCK m.86-87), Eziyet Suçu (TCK m. 96), Cinsel Saldırı ve (TCK m. 102) ve Cinsel Taciz Suçu (TCK m. 105), Cebir Kullanma Suçu (TCK m. 108), Kişilerin Huzur ve Sükûnunu Bozma Suçu (TCK m. 123) ve Hakaret Suçu (TCK m. 125) başlıkları altında ele alınmıştır (Erdem ve Parlak, 2010).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 2014 yılı Mayıs ayında 2. Baskı olarak yayınladığı İşyerlerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) Bilgilendirme Rehberi ile konuya olan önemin hassasiyetini vurgulayan önemli bir dokümandır. Bu rehberde mobbingin tanımı yapılarak mobbing olmayan unsurlar da ele alınmıştır. Aynı zamanda mobbinge benzerlik gösteren ve mobbingle karıştırılan diğer kavramsal unsurlar da analiz edilerek yorumlanmıştır. İşyerlerinde karşılaşılan psikolojik taciz süreci ile ilgili karşılaşılan durumlar hakkında bilgiler verilerek çalışanın mobbing sürecinde karşı karşıya kaldığı olumsuz durumların ortaya çıkardığı yıkıcı etkilerinin neler olduğu ve mobbingin işyerlerinde önlenmesine yönelik bireysel ve kurumsal mücadeleler ile ilgili öneriler verilmiştir. Diğer taraftan neticelenen muhakeme sonucunda alınan kararlar ve Yargıtay tarafından onaylanan kararlar ile ilgili örnekler verilmiş olup Mevzuatta mobbing konusunda doğrudan bir madde olmasa da bu kavramı çağrıştıran kanunlar (657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu) ile 2011/2 sayılı İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi Genelgesi ile mobbing konusunda mevzuat açısından rehberlik edecek önemli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Yapılan bilimsel çalışmalarla ilgili kütüphanelerde ve yapılan binlerce araştırmada mobbing kavramının farklı kavramlarla birlikte ele alındığı görülmektedir. Aynı zamanda mobbing araştırmalarının multidisipliner bir kavram olan hem psikolojinin, hem tıbbın, hem de ekonominin ilgi alanı içerisinde stresle bağlantılı olan araştırmalar içerisinde bilim insanlarının ilgisini çekmektedir (Zapf ve Leymann, 1996).

Bu çalışma da Türkiye'de mobbing konusunda yapılan lisansüstü tezlerin meta analiz yöntemi ile değerlendirilmesi yapılmıştır. Meta analiz, çalışma sonuçlarını birleştirmenin nicel yöntemleri ilk kez 1930'ların başlarında tanımlanmış, 1970'lerde ilgi oldukça artmış ve özellikle sağlık alanında ilk uygulamaları görülmüştür. İlk olarak Glass tarafından (1976) bu tür araştırmalara "Meta-analizi" adı verilmiştir (Akgöz vd, 2004). Literatüre bir katkı sağlaması açısından önem arz edeceği düşünülen bu çalışma ile ülkemizde mobbing konusunun akademik çalışmalarda ne oranda yer aldığı bulunmaya çalışılmıştır.

II. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma betimsel tarama modeli kullanılarak yapılan bir alan çalışmasıdır. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki 'mobbing' ve 'mobing' kelimeleri taratılarak bu konuda yapılan yükseköğretim tezleri ile ilgili istatistik veriler üzerinden elde edilen bilgilere göre analiz yapılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki 'mobbing' ve 'mobing' kelimeleri taratılarak elde edilen tüm tezler araştırmada yer almaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde 'mobbing' ve 'mobing' kelimeleri kullanılarak yapılan taramada en eski çalışmanın 2005 yılına ait olduğu görülmüştür. Geçmiş dönemdeki tezlere YÖK Tez tarama sayfasında erişim mümkün olmadığından yalnızca erişime açık olan tezler üzerinden meta analiz yapılmıştır.

III. BULGULAR

23.01.2019 tarihi itibari ile YÖK tez tarama ekranından 'mobbing' ve 'mobing' kelimeleri ile yapılan taramada yazarlar tarafından 454 adet tez 'mobbing' kelimesi ile 7 adet tez 'mobing' kelimesi ile üretilmiştir. Bunların 427'si yüksek lisans tezi, 30'u doktora ve 4'ü ise tıpta uzmanlık tezidir. Tezlerin 23'ü İngilizce olarak hazırlanmış olup bunların tamamı yüksek lisans tezidir. Toplam 96 üniversitede tez çalışması

yapılmıştır. Ülkemizdeki toplam 207 üniversitenin hemen hemen yarısında mobbing kavramı üzerinde tez çalışması yapılmıştır.

Mobbing üzerinde meta analizine geçmeden önce YÖK Ulusal Tez Merkezinde 2005 yılından itibaren yıllara göre yapılan tez istatistikleri verilmiştir. Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen veriler tablo 1'de sunulmaktadır.

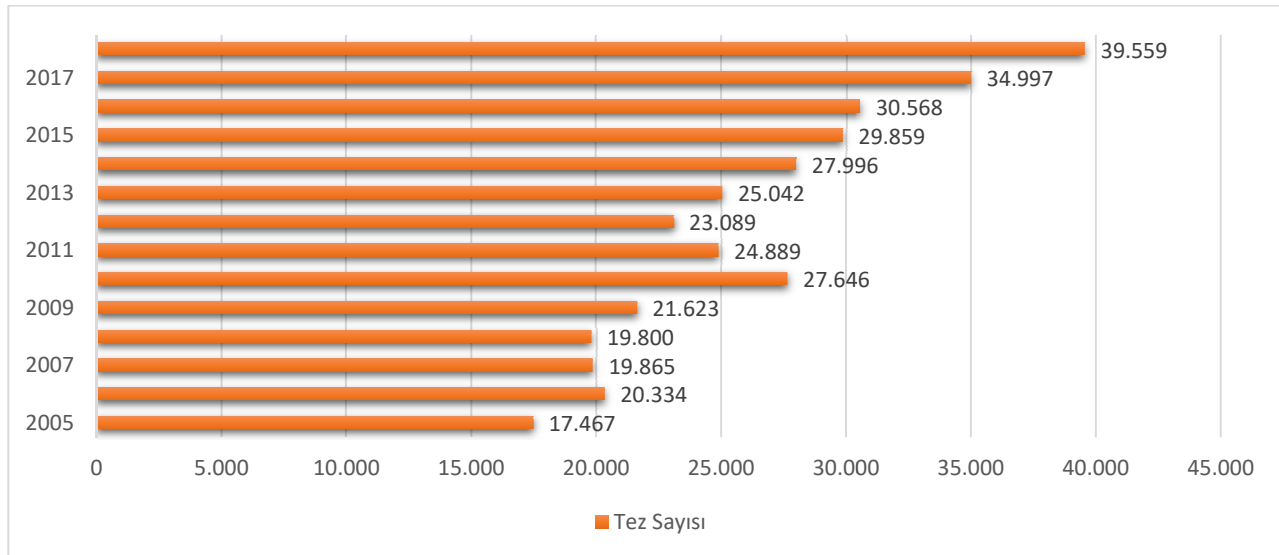
Tablo 1. 2005-2018 Yılları Arası Toplam Tez Sayısı

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlik	Dış Hekimliği Uzmanlık	Tıpta Yan Dal Uzmanlık	Toplam
2005	12.732	2.683	1.991	42	1	18	17.467
2006	16.003	2.666	1.597	46	0	22	20.334
2007	14.682	3.574	1.549	46	0	14	19.865
2008	13.915	3.670	2.136	68	0	11	19.800
2009	14.787	4.161	2.578	66	0	31	21.623
2010	19.761	4.660	3.082	70	0	73	27.646
2011	16.798	4.793	3.172	86	0	40	24.889
2012	15.458	4.819	2.652	88	0	72	23.089
2013	17.129	5.017	2.660	74	0	162	25.042
2014	19.690	5.401	2.699	99	0	107	27.996
2015	21.320	5.758	2.597	95	80	9	29.859
2016	21.303	6.151	2.827	103	179	5	30.568
2017	24.413	6.511	3.629	111	321	12	34.997
2018	31.591	4.825	2.658	126	352	7	39.559*
Toplam	259.582	64.689	35.827	1.120	933	583	362.734

* 2018 yılına ait verilerde Ulusal Tez Merkezine gönderilen yayına hazırlanmakta olan 19.682 tez bulunmaktadır.

Bu tezler günlük olarak sisteme yüklendiği için 23.01.2019 tarihli ve 13.00 saatli veriler baz alınmıştır. Doktora tezlerinin yüksek lisans tezlerine oranı %25'tir. Yüksek lisans yapan her dört kişiden birinin doktora yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 1. 2005-2018 Yılları Üretilen Tez Sayılarının Şematik Gösterimi

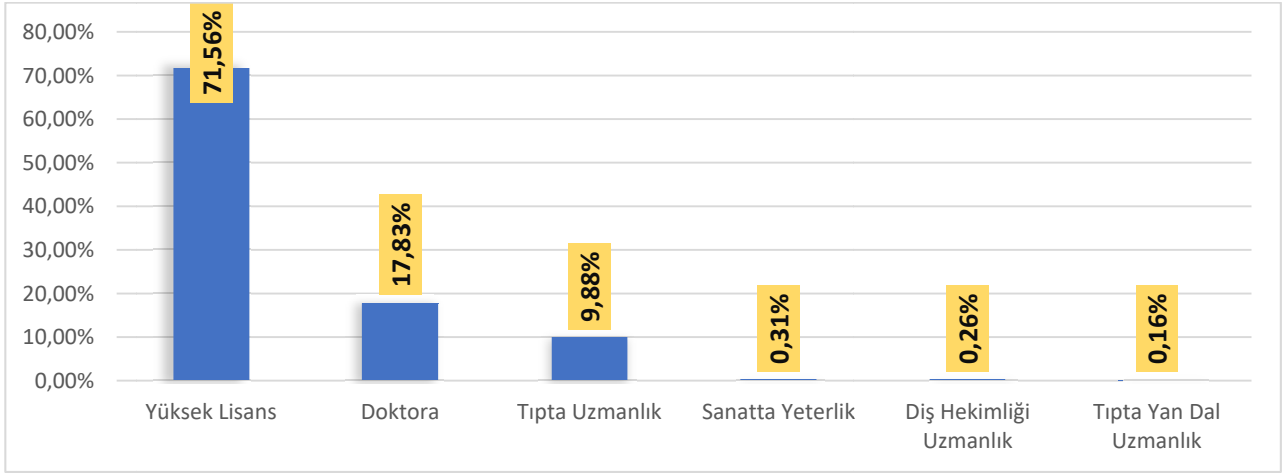

Şekil 1'e göre Türkiye'de gittikçe artan tez çalışma sayıları görülmektedir. 2005 yılında 17467 olan tez çalışması sayısı 2017 yılına gelindiğinde 39559 rakamına ulaşmıştır. On yılı aşkın bir sürede neredeyse %100'ün üzerinde akademik çalışma sayısında artış olmuştur. Bu durum bilim açısından sevindirici bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2'de tezlerin derecelerine göre oransal dağılımları verilmiştir.

Şekil 2. 2005-2018 Yılları Tezlerin Derecesine Göre Oransal Dağılımı

Şekil 2'ye göre tezlerin %71,56'sını yüksek lisans tezleri, %17,83'ünü doktora tezleri, %9,88'ini tıpta uzmanlık tezleri, %0,31'ini sanatta yeterlik, %0,26'sını dış hekimliği uzmanlık ve %0,16'sını ise tıpta yan dal uzmanlık tezleri oluşturmaktadır.

Tablo 2'de yıllara göre mobbing konusunda yapılan tezlerin artış ve azalış sayıları ve yüzdeleri verilmiştir.

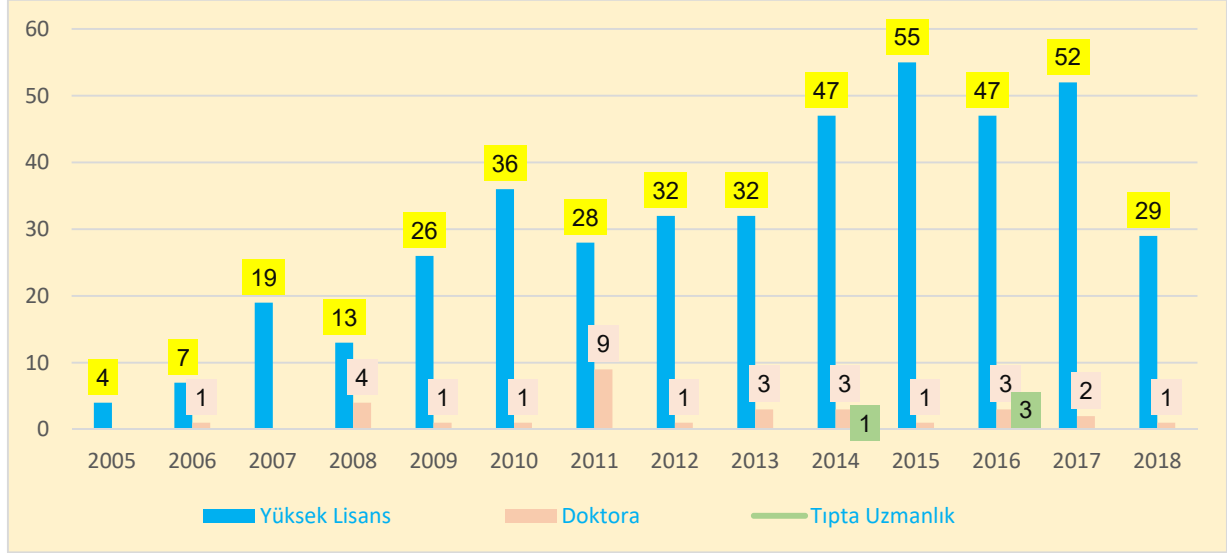
Tablo 2. Tezlerin Yıllara Göre Artış ve Düşme Oranları

Yıl Aralığı	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta Uzmanlık	Sanatta Yeterlik	Dış Hekimliği Uzmanlık	Tıpta Yan Dal Uzmanlık	Toplam
2005-2006	25,69%	-0,63%	-19,79%	9,52%	-100,00%	22,22%	16,41%
2006-2007	-8,25%	34,06%	-3,01%	0,00%	0,00%	-36,36%	-2,31%
2007-2008	-5,22%	2,69%	37,90%	47,83%	0,00%	-21,43%	-0,33%
2008-2009	6,27%	13,38%	20,69%	-2,94%	0,00%	181,82%	9,21%
2009-2010	33,64%	11,99%	19,55%	6,06%	0,00%	135,48%	27,85%
2010-2011	-14,99%	2,85%	2,92%	22,86%	0,00%	-45,21%	-9,97%
2011-2012	-7,98%	0,54%	-16,39%	2,33%	0,00%	80,00%	-7,23%
2012-2013	10,81%	4,11%	0,30%	-15,91%	0,00%	125,00%	8,46%
2013-2014	14,95%	7,65%	1,47%	33,78%	0,00%	-33,95%	11,80%
2014-2015	8,28%	6,61%	-3,78%	-4,04%	0,00%	-91,59%	6,65%
2015-2016	-0,08%	6,83%	8,86%	8,42%	123,75%	-44,44%	2,37%
2016-2017	14,60%	5,85%	28,37%	7,77%	79,33%	140,00%	14,49%
2017-2018	29,40%	25,89%	26,76%	-13,51%	-9,66%	41,67%	100,00%

Tablo 1 ve Tablo 2'deki verilere göre 2010 yılında yüksek lisans tezlerinde önemli bir artış olduğu görülmüştür. Doktora tezlerindeki en fazla oransal artış 2006-2007 yılları arasında olmuş, en fazla düşüş ise 2005-2006 yılları arasında olduğu görülmektedir. Tıpta uzmanlık tezlerinde en fazla oransal artış 2007-2008 yılları arasında görülmektedir. Genel anlamda tablonun bütününe bakıldığında mobbing alanında yapılan akademik çalışma sayıları günümüze doğru artış göstermektedir.

Şekil 3. Mobbing Konusunda Türüne Göre Tez Sayıları

Şekil 3'te 2005-2018 yılları arasında her yıl üretilen tez sayılarının oransal artışı gösterilmektedir. Buna göre yüksek lisans tezlerinde en fazla oransal artış 2009-2010 yılları arasında olmuştur. En fazla düşme ise 2010-2011 yılları arasında görülmektedir.

Alanlarına göre yapılan taramalardan elde edilen tez sayıları tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Sağlık Bilimleri Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora	Tıpta Uzmanlık
Adli Tıp			1
Halk Sağlığı	2		1
Halk Sağlığı - Hemşirelik	3		
İlk ve Acil Yardım			1
Psikiyatri	2		1
Psikiyatri - Psikoloji	2		
Hastaneler - Hemşirelik - Sağlık Kurumları Yönetimi	2		
Hastaneler - Hemşirelik - Sosyal Hizmetler	1		
Hemşirelik	13	1	
Hemşirelik - İşletme	1		
Hemşirelik - Psikiyatri	2		
Hemşirelik - Sağlık Kurumları Yönetimi	2		
Hemşirelik - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	3		
Toplam	34	1	4

Tablo 3'te mobbing konusunda sağlık bilimleri alanında üretilen tezlere bakıldığında en fazla hemşirelik alanında tez üretildiği görülmektedir. Üretilen tek doktora tezi de hemşirelik alanında yapılmıştır. Diğer taraftan mobbing konusunda dört tıpta uzmanlık tezi üretilmiştir. Üretilen bu tezlerden üçünün içeriğinde asistan hekimler ve uzmanlık öğrencileri üzerinde çalışıldığı görülmektedir. Hemşirelik alanında üretilen yüksek lisans tezlerinin iki tanesi hariç diğerleri hemşireler üzerinde yapılan çalışmalardır.

Tablo 4. Eğitim Bilimleri Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Eğitim ve Öğretim	86	2
Eğitim ve Öğretim - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1	
Eğitim ve Öğretim - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri - İşletme	1	
Eğitim ve Öğretim - İşletme	8	2
Eğitim ve Öğretim - Kamu Yönetimi	1	
Eğitim ve Öğretim - Müzik		1
Eğitim ve Öğretim - Psikoloji	14	2
Eğitim ve Öğretim - Psikoloji - İletişim Bilimleri	2	

Eğitim ve Öğretim - Psikoloji - İşletme	2	
Eğitim ve Öğretim - Psikoloji - Spor	2	1
Eğitim ve Öğretim - Spor	2	
Sağlık eğitimi - Sosyoloji	1	
Sağlık eğitimi - Spor	1	
Toplam	121	8

Tablo 4'te eğitim ve öğretim alanında yapılan tez çalışmalarına bakıldığında çoğunluğunun eğitim-öğretim ana başlığı altında yapıldığı görülmektedir. Alt alanlarda yapılan tezler bakımından eğitim-öğretim- psikoloji alanında yapıldığı görülmektedir. Üretilen iki doktora tezi, üniversitelerde görev yapan akademisyenler üzerinde yapılmıştır. Diğer taraftan ii yüksek lisans tezi sağlık eğitimi alanında yapılmıştır.

Tablo 5. İktisadi ve İdari Bilimler Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Bankacılık	1	
Bankacılık - İşletme	3	
Bilgi ve Belge Yönetimi - İşletme	1	
Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri	9	1
Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri - İşletme	2	1
Hastaneler - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri - İşletme	1	
İşletme	118	5
Kamu Yönetimi	6	
Kamu Yönetimi - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1	
Kamu Yönetimi - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri - İşletme	1	
Kamu Yönetimi - İşletme	14	2
Kamu Yönetimi - Sağlık Kurumları Yönetimi - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1	
Kamu Yönetimi - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	1	
Kamu Yönetimi - Sağlık Kurumları Yönetimi - Sosyoloji	1	
Sağlık kurumları yönetimi	8	
Sağlık kurumları yönetimi - İşletme	10	
Sağlık kurumları yönetimi - Sosyoloji		1
Hastaneler - Sağlık Kurumları Yönetimi	2	
Hastaneler - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	3	
Toplam	183	10

Tablo 5'te İktisadi ve İdari Bilimler alanında üretilen yüksek lisans tezlerinin yaklaşık %65'ini, doktora tezlerinin yarısını işletme alanında yapılan tezler oluşturmaktadır. Kamu yönetimi temel ve alt alanlarında 25 adet tez tez üretilmiştir. Bu tezlerin çoğunluğu kamu kurum ve kuruluşlarında yapılmıştır. Sağlık kurumları yönetimi temel ve alt alanlarda 23 adet yüksek lisans tezi üretilmiştir. Sağlık kurumları yönetimi-sosyoloji alanında bir adet doktora tezi üretilmiştir. Hastaneler başlığı altında altı yüksek lisans tezi üretilmiştir. Çalışma ekonomisi alanında 11 yüksek lisans, iki doktora tezi üretilmiştir.

Tablo 6. Hukuk Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Hukuk	10	2
Hukuk - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1	
Hukuk - İşletme	1	
Hukuk - Kamu Yönetimi	2	
Hukuk - Kamu Yönetimi - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	2	
Hukuk - Psikiyatri - İşletme		1
Hukuk - Psikoloji - Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	2	
Hukuk - Sosyoloji	1	
Toplam	19	3

Tablo 6'da hukuk alanlarında toplam 19 yüksek lisans tezi, 3 doktora tezi üretildiği görülmektedir.

Tablo 7. İletişim Bilimleri Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Halkla İlişkiler	1	
Halkla İlişkiler - İletişim Bilimleri	1	
Halkla İlişkiler - İşletme	1	
İletişim Bilimleri	2	
İletişim Bilimleri - İşletme	1	
Toplam	6	

Tablo 7'ye bakıldığında mobbing konusunda yapılan doktora tez çalışması bulunmamaktadır.

Tablo 8. Sosyal ve Beşeri Bilimler Tez Alanları ve Sayıları

Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Psikoloji	14	1
Psikoloji – Sağlık Kurumları Yönetimi		1
Psikoloji – Sivil Havacılık	1	
Psikoloji – Sosyoloji	1	
Psikoloji – Sosyoloji – İşletme	1	
Psikoloji – Sosyoloji – Spor		2
Psikoloji – Spor	1	
Psikoloji –İşletme	11	
Sosyal hizmetler	2	
Sosyoloji	3	
Sosyoloji – Turizm – İşletme	1	
Hastaneler - Psikoloji - Sağlık Kurumları Yönetimi - İşletme	1	
Toplam	36	4

Tablo 8’de sosyal ve beşeri bilimler alanında en fazla üretilen tezler psikoloji bölümündedir. Doktora tezlerinin tamamı (4) psikoloji alanındadır.

Tablo 9. Diğer Bilimler Tez Alanları ve Sayıları

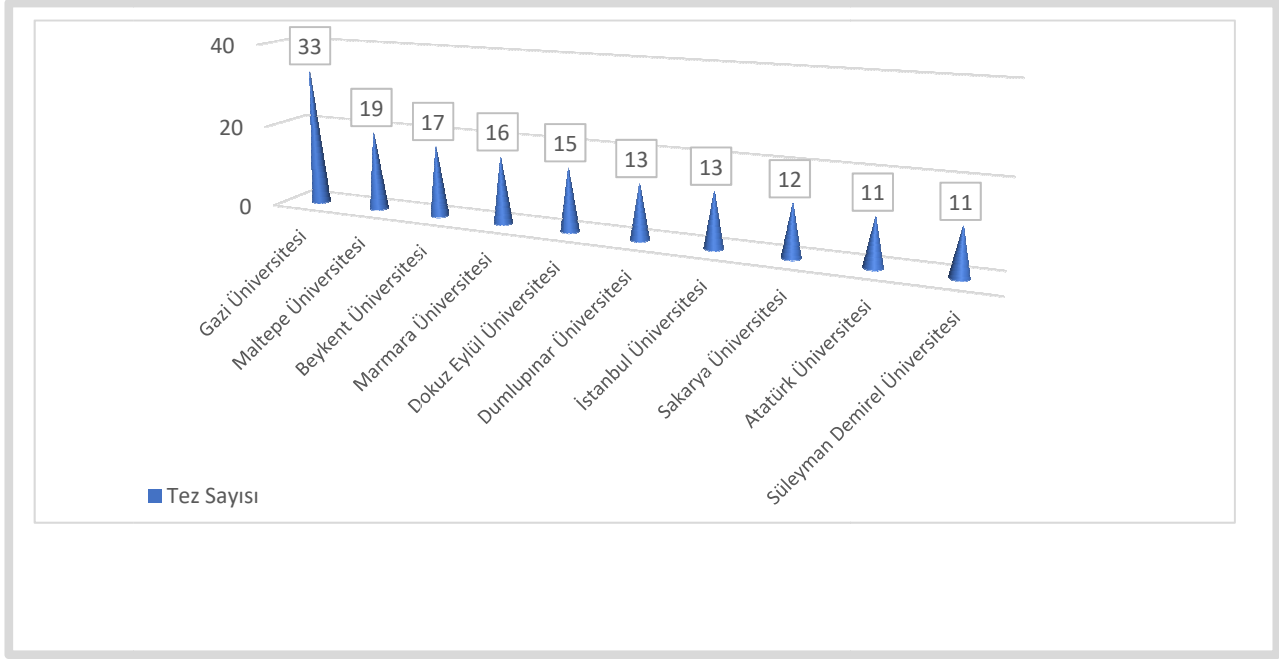
Konu	Yüksek Lisans	Doktora
Deniz Bilimleri - Denizcilik	1	
Denizcilik - Psikoloji	1	
Endüstri ve Endüstri Mühendisliği	1	
İnşaat Mühendisliği	1	
Mimarlık	2	
Mühendislik Bilimleri – Ormanlık ve Orman Mühendisliği	1	
Spor	12	3
Turizm	3	
Turizm – İşletme	6	1
Toplam	28	4

Tablo 9’da diğer bilim alanları içerisinde spor bilim dalında 12 adet yüksek lisans, üç adet doktora tezi üretildiği görülmektedir. Ayrıca turizm alanında 6 yüksek lisans, 1 doktora tezi üretilmiştir.

Üniversiteler arasında 10’den fazla tez üreten 10 üniversite şekil 4’te gösterilmektedir. Mobbing konusu üzerine tez çalışması yapan üniversiteler içerisinde 10 üniversitenin payı %35’dir.

Şekil 4. Mobbing Konusunda 10’den Fazla Tez Üreten 10 Üniversite

Mobbing konusunda 10'dan fazla tez üreten üniversitelere bakıldığında ilk sırada Gazi Üniversitesi bulunmaktadır. İkinci ve üçüncü sırada ise vakıf üniversitelerinin yoğunluğu göze çarpmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda ulaşılan sonuçlar şöyledir;

- Sağlık bilimleri alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tez sayısı 34, doktora tez sayısı 1 ve uzmanlık tezi sayısı ise 4 adettir.
- Eğitim bilimleri alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tez sayısı 121, doktora tezi ise sekiz adettir.
- İktisadi ve idari bilimler alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tezi 183, doktora tezi sayısı 10'dur.
- Hukuk alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tez sayısı 19, doktora tezi sayısı ise 3'tür.
- İletişim bilimleri alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tez sayısı 6'dır.
- Sosyal ve beşeri bilimler alanlarında üretilen toplam yüksek lisans tez sayısı 36, doktora tez sayısı ise 4'tür.
- Diğer bilimler tez alanlarında toplam üretilen yüksek lisans tez sayısı 28, doktora tez sayısı ise 4'tür.

Bilim dallarının zenginliğine göre bazı enstitülerde üretilen tez sayısı yüksek bulunmuştur. Mobbing konusu hemen hemen bütün enstitülerde çalışılmaktadır. Mobbing konusunda bu denli yoğun tez çalışmalarının yapılması, bu alanlarda bir sorun olduğunu göstermekte ya da bu konu hakkında toplumsal farkındalığın oluştuğu söylenebilir. Spor alanında yapılan tezlerin sayısı da oldukça yüksektir. Sportif faaliyetlerin çoğunlukla takım anlayışı içerisinde entegre faaliyetler olması nedeniyle bu oranın yüksek olduğu tahmin edilmektedir.

IV. ÖNERİLER

YÖK Ulusal Tez Merkezi'ne yüklenen tezler üzerinde yapılan araştırmada mobbing konusunda yapılan çalışmaların sayısında önemli bir artış olduğu görülmektedir. Özellikle eğitim bilimleri alanı ile işletme alanında yapılan tez sayısı mobbing konusunda yapılan tüm tezlerin %66'sını oluşturmaktadır. Türkiye'de bu alanda yapılan araştırma sayısındaki artış, mobbing konusunun farkındalık derecesinin arttığı sonucunu doğurabilir. Mobbing konusu yalnızca işletme ya da yönetsel sorun olarak gözükmekte aynı zamanda bir sağlık sorunu olarak da kendini göstermektedir. Sağlığın genel kabul görmüş tanımında da belirtildiği gibi yalnızca hastalık hali değil bedensel, ruhsal ve sosyal yönden de tam bir iyilik hali olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bireylerin sağlığını bozan sosyal ve ruhsal faktörlerin incelenmesi ve sorunlu gözükten alanlarda problem çözücü, iyileştirici ve geliştirici düzeltmeler yapılması ve politikalar üretilmesi gerekmektedir. Mobbing konusunda yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ışığında Türk Mevzuatında mobbing kavramının adı konulmalıdır. Erdem ve Parlak (2010) tarafından kaleme alınan bir çalışmada mobbing süreciyle ilgili olarak başlatılan davaların görülmesinde ve

cezalandırma ile sonuçlandırılmasında ülkemizdeki meri ceza hukuku araçlarının yeterli olduğu, mobbinge özel bir suç türünün düzenlenmesine gerek olmadığı belirtilmiştir. Ülkemizde görülen bazı davalarda mobbing kavramı kullanılarak çalışanların lehine önemli kararlar çıkmasına rağmen bütüncül ve ulusal olarak kapsayıcı bir biçimde bu kavramın mevzuat çerçevesinde ele alınması önerilmektedir. Muhakeme sonucunda hukukun uygulayıcılarının da etik ve tarafsız kararlar vermesinde yapılacak mevzuat düzenlemeleri ile de yapıcı ve tetikleyici bir tesiri olacaktır. Münferit kararlarla ve emsal kararların soyut yaptırımları ile zorbalığın önüne geçmenin ne denli zor olduğu yapılan bilimsel çalışmaların sayısı ile doğru orantılı olduğu da görülebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgöz, S, Ercan, İ, Kan, İ. (2004). Meta-Analizi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (2) 107-112.
- Aytaç, T. (2015). Öğretmenlerin Okulda Karşılaştıkları Mobbinge İlişkin Hizmet Süresinin Etkisi: Bir Meta-Analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 21, Sayı 2, ss: 161-182
- Erdem, M.R., Parlak, B. (2010). Ceza Hukuku Boyutuyla Mobbing. *TBB Dergisi*, 88: 261-286.
- Hubert, A.B., M. Veldhoven. (2001). Risk Sectors For Undesirable Behaviour And Mobbing. *European Journal Of Work And Organizational Psychology*, 10(4), 415-424.
- Kasapoğlu Turhan, M. (2013). Kamu Görevlileri Bakımından İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Hukuki Korunma Yolları. *TBB Dergisi*.
- Resmi Gazete (2011). *İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi Genelgesi, Başbakanlık Genelgesi*, 2011/2 sayılı Genelge.
- Zapf, D, Leymann, H. (1996). Mobbing and Victimization at Work. *Psychology Press*, Vol. 5, Number. 2.
- www.csgb.gov.tr. (2014). *İşyerlerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) Bilgilendirme Rehberi*. Mayıs, Ankara.
- https://tez.yok.gov.tr. Ulusal Tez Merkezi, Erişim tarihi: 23.01.2019
- www.mevzuat.gov.tr (2019). 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu.
- www.mevzuat.gov.tr (2019) 4857 sayılı İş Kanunu.